

vagy lengyelek, gondoskodni kellett arról, hogy legyen hol lakniuk és legyen miből élniük. Stern, aki a magyarországi hivatalos vezetőség álláspontját képviselte, nem volt hajlandó pénzforrásokat rendelkezésre bocsátani támogatásukra, mondván, hogy kisszámú illegális menekült kedvéért nem kívánja a magyarországi zsidóság érdekeit kockáztatni.⁷⁴ Ennek a vonakodásnak a láttán a cionista és ortodox vezetők egy csoportja vállalkozott arra, hogy illegális úton, de pénzalapot teremt a számukra. Nem sok pénz gyűlt azonban össze, s ennek is tekintélyes részét arra kellett fordítani, hogy Lengyelországból és Szlovákiából menekülő zsidókat segítsenek becsempészni az országba. Felvették a kapcsolatot a külföldi zsidó szervezetekkel is, így a Jointtal, hogy tőlük szerezzék meg a szükséges támogatást. Sikerült is megteremteni a kapcsolatot, elsősorban a lengyel származású Springmann Sámuel jóvoltából, aki a cionista mozgalomnak a Poale Cion, azaz munkásszárnyához tartozott, és lévén órák-szerész, sok jóakarója volt a magyar hivatalos körökben és a Magyarországon dolgozó külföldi diplomaták között.⁷⁵ Közreműködésének egyik legfőbb eredménye az volt, hogy futárszolgálatot szervezett először Budapest és Isztambul, majd Budapest–Pozsony és Budapest–Svájc között.

Az első nagyobb összeg 1942 vége felé futott be palesztinai zsidóktól, és futár hozta Isztambulon át. Kíséretében érkezett egy levél is Ruth Klüger-től, aki közölte, hogy mozgalmat indít „Segítsük a menekülteket, segítsük a lengyel zsidókat” jelszóval. A mellékelt felhívás kétségbeesetten hívta fel a figyelmet, hogy a lengyel zsidó közösségek elpusztítása már teljes gőzzel folyik, a legkisebb késlekedés is végzetes lehet.

A budapesti cionista vezetés erre a felhívásra azzal válaszolt, hogy 1943 januárjában létrehozott egy segélyező- és mentőbizottságot, a Vaada ha'Ezra ve'ha'Hatzalah ot, népszerű nevén a Vaadát. Megalakításában részt vett Joel Brand, Kasztner és Springmann, ők az Ichudot képviselték, Szilágyi (Cvi) Ernő a Hásómér Hácáir csoport nevében, a Mizrahi csoport vezetője, Fränkel Jenő, és a Klal frakció képviselőjében a Magyar Cionista Szövetség elnöke, Komoly Ottó, aki polgári foglalkozását tekintve jó nevű kultúrmérnök volt. Eredetileg három célt tűztek maguk elé: zsidó életet menteni úgy, hogy embereket csempésznek át a határon, felkarolják a menekülteket, akiknek sikerült idejutniuk, és előkészítik a magyarországi zsidóság önvédelmét. Névlegesen Komoly volt a vezető, valójában azonban helyettese, Kasztner kezében futottak össze a szálak. A futárszolgálatot Springmann irányította, a pénzügyeket is ő intézte egészen 1944 januárjáig, amikor „alijázott”, azaz kivándorolt Palesztinába. A „Tijul”, azaz utazás fedőnevű tevékenységet, vagyis a menekülők áthozatalát a határon az a Joel Brand szervezte, aki 1944-ben azzal tett szert vi-